

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond.

(Afgivet af udvalget den 14. marts 1972).

Udvalget har holdt 2 møder og har herunder haft samråd med handelsministeren.

Udvalgets spørgsmål til handelsministeren er sammen med handelsministerens besvarelser optrykt som bilag til betænkningen.

Handelsministeren har stillet nedenstående ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til vedtagelse med den af handelsministeren foreslåede ændring.

Ændringsforslag.

Til teksten.

Af handelsministeren, tiltrådt af udvalget:

„10 milliarder kr.“ ændres til: „11 milliarder kr.“.

Bemærkninger.

Ændringsforslaget fremsættes som følge af, at der efter lovforslagets fremsættelse i december 1971 i eksportkreditrådet er indgæet ansøgninger om ydelse af garanti og kautioner for meget betydelige beløb især i forbindelse med eksport af skibe. Størrelsen af de foreliggende ansøgninger om garanti og kaution vedrørende skibe fremgår af den i bilaget optrykte besvarelse af udvalgets spørgsmål nr. 6.

Auken.

Camre.

Poul Dalsager,
næstformand.

Jørgen Peder Hansen.

Lysholt Hansen,
formand.

Erling Olsen.

Robert Pedersen.

Frandsen.

Grete Westergaard.

Knud Thomsen.

Henning Andersen.

Mads Eg Damgaard.

Jens Peter Jensen.

Christophersen.

Per Federspiel.

Dagmar Andreasen.

Gunnar Jensen.

Bilag.

Udvalgets spørgsmål til handelsministeren og ministerens svar.

Spørgsmål 1:

Hvor mange er i dag ansat i eksportkreditrådets sekretariat?

Hvor mange af de ansatte er ikke fuldt beskæftiget i sekretariatet?

Svar:

I alt er 46 personer beskæftiget alene med ekspeditionen af eksportkreditsager, heraf 19 akademikere. Herudover varetager 21 personer funktioner såsom bogføring, journalisering, arkivering m. v., der er fælles for samtlige under Danmarks Erhvervsfond hørende områder.

De nævnte 46 personer er ansat i handelsministeriet og stillet til rådighed for direktøren for Danmarks Erhvervsfond.

Spørgsmål 2:

Tager man rimeligt hensyn til håndværk og den mindre industri? Her tænkes specielt på de kriterier, man lægger til grund ved bedømmelse af kreditværdigheden, og den tid, en sagsbehandling kan tage.

Svar:

Eksportkreditrådets virksomhed omfatter 2 forskellige funktioner:

- 1) Ydelse af garantier mod kommercielle risici på den udenlandske køber og mod politiske risici på køberlandet,
- 2) ydelse af kautioner for lån til eksportører i eksportøjemed.

Ad 1. Inden for garantiområdet er eksportørens størrelse og økonomiske stilling i princippet uden betydning. Afgørende for, om garanti kan gives, er den udenlandske købers bonitet og debitorlandets økonomiske situation.

Det er derfor ligegyldigt, om den konkrete ansøgning er modtaget fra en handelsvirksomhed, håndværksvirksomhed eller fra en mindre eller større industrivirksom-

hed. Eksportørens forhold er heller ikke afgørende for den tid, det tager at behandle den enkelte ansøgning, idet tidsforløbet hovedsagelig er afhængigt af, hvor lang tid det tager at indhente de nødvendige oplysninger fra udlandet.

Ad 2. Inden for kautionområdet er det den enkelte eksportvirksomheds forhold, der er bestemmende for, i hvilket omfang kaution kan gives, idet eksportkreditrådet betinger sig regres mod eksportøren. Grundlaget for vurderingen af kreditværdigheden er først og fremmest virksomhedens regnskaber. Eksportkreditrådet kræver, at virksomheden kan fremlægge reviderede regnskaber, idet det er af afgørende betydning for ordningens administration, at bedømmelsesgrundlaget er så rigtigt som muligt. Revisionen skal være foretaget af en statsautoriseret revisor, hvis kaution ønskes for mere end 200.000 kr., men for beløb til og med 200.000 kr. godtages revision også af andre revisorer. Denne regel er indført for at gøre det muligt for mindre virksomheder, der ikke benytter statsautoriseret revision, at opnå kaution. Medens der således igennem denne praksis er taget et særligt hensyn til mindre eksportvirksomheder, er det tilsvarende ikke tilfældet for så vidt angår bedømmelsen af kreditværdigheden, hvori der ud over eksportens størrelse og væksttempo navnlig indgår virksomhedens rentabilitet og størrelsen af virksomhedens egenkapital set i forhold til den samlede balance.

Eksportkreditrådet bestræber sig på at gennemføre den størst mulige lighed ved behandlingen af de enkelte sager og har ikke forsøgt på at variere kravene til kreditværdigheden efter virksomhedernes størrelse, hverken til skade eller gunst for håndværket og den mindre industri.

Om rådets risikovillighed kan der naturligvis opstå utilfredshed i en konkret sag, hvis den pågældende eksportør føler, at rå-

det ikke har villet engagere sig i et efter hans opfattelse tilstrækkeligt omfang; men det er målsætningen for praksis, at der bør tages samme rimelige hensyn til enhver eksportvirksomhed, uanset dennes størrelse.

Med hensyn til den tid, en sagsbehandling kan tage, er det erfaringen, at ansøgninger om kaution fra større virksomheder som regel tager længere tid end ansøgninger om kaution fra mindre virksomheder. Dette skyldes, at bearbejdelsen af de mindre virksomheders regnskabsmateriale i almindelighed er mindre tidkrævende end gennemgangen af større virksomheders ofte komplicerede regnskabsopstillinger.

Spørgsmål 3:

Kan ministeren oplyse, om der ved bevilning af statslig kaution på eksportkreditter sker en nedsættelse af pengeinstitutternes udlånssatser, således at den statslige kautionssordning fører til en billigørelse af eksportens finansiering?

Svar:

Danske Bankers Fællesrepræsentation har oplyst, at bankerne normalt tager hensyn til eksportkreditrådets kaution ved deres rente- og provisionsfastsættelse ved at foretage en reduktion på 1 pct. p. a. i tilfælde, hvor rådets kaution foreligger. Da eksportøren betaler 0,8 pct. p. a. i risikopræmie til eksportkreditrådet for kautionen, medfører denne således en beskednen formindskelse af eksportørens renteudgifter.

Spørgsmål 4:

Finder ministeren, at der er et rimeligt forhold mellem de samlede tab ved garanti- og kautionssordningerne og den beløbsramme, der i loven er afstukket for den samlede forpligtelse? Udviser eksportkreditrådet for stor forsigtighed i sine administrative skøn?

Svar:

Ved en sammenligning mellem afskrevne tab og påtagne forpligtelser på et bestemt tidspunkt må man være opmærksom på, at der som regel går lang tid, ofte flere år, mellem tidspunktet for en garantis udstedelse og afskrivning af tabet på den. Dette medfører, at de tab, der på et vist tidspunkt afskrives, normalt refererer sig til garantier, der er givet på et væsentligt tidligere tids-

punkt, hvor garantiporteføljen var betydelig lavere. Tabene vil følgelig, når de sammenlignes med beløbsrammen, synes forholdsmæssigt lavere, end de reelt er. Som det fremgår af eksportkreditrådets årsberetninger, har tabene været jævnt stigende op igennem 60'erne, men som følge af de nævnte forhold i en takt, der tidsmæssigt er stærkt forsinket, i forhold til stigningen i garantiforpligtelserne. Det kan i denne forbindelse nævnes, at der i finansåret 1970-71 blev afskrevet tab på 6,4 mio. kr., medens der i indeværende finansår indtil 1. februar 1972 er afskrevet tab på 12,4 mio. kr.

Ved en sammenligning mellem afskrevne tab og påtagne forpligtelser må endvidere tages i betragtning, at en stadig større procentdel af beløbsrammen er anvendt i forbindelse med skibskontrakter. Af rådets totalforpligtelse på 7,9 mia. kr. pr. 31. oktober 1971 kan således 4,8 mia. kr. svarende til ca. 61 pct. henføres til skibskontrakter. Til sammenligning tjener, at den tilsvarende procentsats pr. 31. oktober 1968 var 50. Garantierne og kautionerne i forbindelse med skibskontrakter har endnu ikke været tabgivende, hvilket bl. a. skyldes, at de fleste af kontrakterne er indgået med økonomisk stærke medkontrahenter i udlandet, og at adskillige af de registrerede garanti- og kautionssforpligtelser vedrører skibe, der skal leveres i løbet af de næste 4 år, og hvor rådet først kommer i aktuel risiko, efterhånden som levering finder sted. Endelig skal fremhæves, at man ud over en vurdering af de afskrevne tabs størrelse må være opmærksom på, at eksportkreditrådet i betydeligt omfang har udbetalt erstatning under garantier mod politiske risici som følge af, at køberlande ikke har kunnet stille valuta til disposition til afregning af betalingerne på de kontraktmæssigt fastsatte tidspunkter. Dette har bevirket, at eksportørerne har modtaget erstatning fra eksportkreditrådet, som til gengæld har måttet påtage sig en forlængelse af kreditydelserne til de pågældende køberlande, der har kunnet strække sig over flere år.

Disse erstatningsudbetalinger manifesterer sig ikke som afskrevne tab, men er optaget i eksportkreditrådets regnskaber blandt udestående fordringer.

Som eksempel kan nævnes den i 1965 indgåede moratorieaftale med Chile om de

betalinger, der forfaldt i 1965 og 1966, og som medførte, at rådet blev forpligtet til at yde moratorium på ca. 20 mio. kr. til afvikling over en periode fra 1968 til 1974. Moratoriet blev ikke fuldt udnyttet af Chile, men der resterer dog stadig at betale ca. 5,4 mio. kr. til eksportkreditrådet.

I denne forbindelse skal oplyses, at Chile for kort tid siden har anmodet om at få etableret en ny moratorieordning for sin udlandsgæld. Størrelsen af de beløb, den nye ordning vil komme til at omfatte, kan endnu ikke oplyses, da forhandlingerne mellem Chile og dets kreditorlande først fornylig er påbegyndt.

Til belysning af rådets risikovillighed kan oplyses, at langt de fleste af de modtagne ansøgninger bliver imødekommet. I de seneste 2 finansår er der således kun givet afslag i henholdsvis 7 pct. og 8 pct. af de behandlede sager. Denne procentdel dækker alene de tilfælde, hvor sagen afvises helt, og medtager ikke de sager, der imødekommes delvis. Alligevel viser den lave afslagsprocent, at rådets praksis ikke kan karakteriseres som unødigt forsigtig. Generelt kan siges, at rådet ikke garanterer eller kautionerer i tilfælde, hvor det skønnes overvejende sandsynligt, at tab vil opstå, men at rådet på den anden side er parat til at løbe endog betydelige risici, når der skønnes at være en rimelig chance for, at en garanteret fordring vil blive betalt henholdsvis overført her til landet, eller for kautionernes vedkommende, at den driftskapital, der gennem kautionen tilføres en eksportvirksomhed, vil fremme virksomhedens eksport og forbedre dens indtjening og konsolidering.

Spørgsmål 5:

Kan handelsministeren oplyse, hvorvidt eksport af skibe bidrager til at nedbringe underskuddet på handelsbalancen, når man betragter problemet over en længere årrække?

(Når der rejses tvivl, skyldes det, at skibsværftsindustrien har stor import af råvarer og skibsdele, der betales kortfristet, mens skibene sælges på lang kredit og tilmed til lav rente.

Da finansieringen af kreditten og den lave rente bæres af Nationalbanken, er markedsmekanismen sat ud af spil).

Svar:

Skibsværfternes forbrug af importerede råvarer og dele andrager 20-30 pct. af kontraktsummen afhængigt af skibstyper. Skibe sælges normalt på kredit over 8 år med en forudbetaling ved kontrakttegning og udbetaling ved skibets levering på i alt 20 pct. af kontraktsummen. Ved levering af skibe til udlandet på kredit vil der således kun være tale om begrænsede udlæg i udenlandsk valuta, der sammen med de til bygningen medgåede danske materialer, arbejdskraft og bruttofortjeneste tilbagebetales over 8 år med lige store halvårslige afdrag og forrentes af køberen med 7½ pct. p. a.

Den ydede kredit til udenlandske redere repræsenterer en dansk kapitaleksport, der indirekte kan siges at være finansieret gennem statens låntagning i udlandet. I den udstrækning statens lån i udlandet forrentes med en højere rente end de 7½ pct., således som det har været tilfældet for visse statslån i 1970 og begyndelsen af 1971, da der optoges statslån til 8-9 pct. p. a., kan der siges at være tale om et samfundsmæssigt rentetab i forbindelse med den opnåede valutafortjeneste ved eksport af skibe. Er renteforskellen f. eks. 1 procent, vil tabet ved betaling over 8 år andrage ca. 3½ pct. af skibets kontraktsum.

Til orientering tilføjes, at skibsværfterne og skibsmotorfabrikkerne tegner sig for ca. 5 pct. af den samlede industris værditilvækst og for ca. 6 pct. af den samlede industrieksport og beskæftiger ca. 22.000 ansatte, hvortil kommer ca. 6.000 ansatte i andre danske virksomheder, der er beskæftigede med leverancer til de danske værfter.

Spørgsmål 6:

Kan handelsministeren oplyse noget om, hvor meget de i dag værende ordrer på skibe vil belastte erhvervsfonden, når de er leveret?

Svar:

Ved opgørelsen af eksportkreditrådets forpligtelser har det til stadighed været praksis at registrere afgivne tilsagn allerede på tilsagnstidspunktet med den maksimale forpligtelse, selv om eksportøren ikke har modtaget endelig ordre, men stadig forhandler med den udenlandske køber, og selv om den maksimale forpligtelse først indtræder, når levering til sin tid finder sted.

Dette har især konsekvenser for skibskontrakterne, hvor der kan hengå indtil 5 år mellem kontraktsdato og levering.

Til belysning af spørgsmålet skal anføres følgende oversigt:

	Garanti	Kautions
	Mio. kr.	Mio. kr.
Eksportkreditrådets forpligtelser i forbindelse med leverede skibe og kontraherede skibe til senere levering	1.352	3.938
Registrerede tilsagn vedr. skibskontrakter, hvorom forhandlinger ikke er afsluttet	77	62
Ansøgninger indsendt til eksportkreditrådet vedr. kontraherede skibe	—	393*)
Ansøgninger indsendt til eksportkreditrådet vedr. skibskontrakter, hvorom forhandlinger ikke er afsluttet	849*)	679*)
I alt	2.278	5.072

Efter reduktion for den i bemærkningerne til lovforslaget omtalte dobbeltregning vil eksportkreditrådets totale forpligtelse beløbe sig til 5.930 mio. kr., hvis de skibskontrakter, hvorom der forhandles, bliver effektive.

Spørgsmål 7:

Kan der siges noget om, hvilke industrier der bidrager mest til nedbringelse af underskud på handelsbalancen pr. investeret arbejdstime og investeret krone?

Hvis sådanne oplysninger ikke findes, vil ministeren så være villig til at nedsætte en arbejdsgruppe med det formål at belyse problemet?

Svar:

Som mål for de enkelte industriers betydning for handelsbalancen er det mest nærliggende at benytte den ved produktionen fremkomne værditilvækst (d. v. s. produktionsværdi efter fradrag af værdien af de ved produktionen anvendte materialer og hjælpstoffer), uanset om de producerede varer er eksporteret eller solgt på hjemmemarkedet og derved har aflastet et importbehov.

Relationerne mellem på den ene side værditilvækst og anvendt arbejdskraft i produktionen og på den anden side mellem værditilvækst og den i produktionen investerede kapital vil som regel være således, at arbejdsintensive produktioner vil have relativt lavt forhold mellem investeret kapital og produktion, og omvendt vil der som oftest kun blive anvendt forholdsvis lidt arbejdskraft i produktioner med stor investeret kapital i forhold til produktionen. De to sæt relationer vil imidlertid ikke være umiddelbart sammenlignelige, således at der herudaf kan drages konklusioner med hensyn til, hvorvidt den ene produktionsgren er mere eller mindre samfundsøkonomisk gunstig end den anden, når hensyn skal tages såvel til anvendelsen af arbejdskraft som kapital. En sådan vurdering ville kræve en afvejning mellem arbejdskraft og kapital, hvori en række faktorer måtte tages i betragtning, herunder den relative knaphed på de to produktionsfaktorer.

Hvad angår mulighederne for at foretage sådanne beregninger, kan oplyses, at forholdet mellem arbejdskraft og produktion direkte kan beregnes på grundlag af Danmarks Statistiks industrielle produktionsstatistik. Benyttes her forholdet mellem lønudgift og værditilvækst (hvorved der tages hensyn til arbejdskraftens kvalitative vægt), androg lønudgiften i 1969 ca. 54 pct. af værditilvæksten for industrien som helhed. Enkelte produktioner afviger betydeligt fra dette gennemsnit. Således androg eksempelvis lønudgiften i petroleumsraffinerierne kun 18 pct. af værditilvæksten, i store dele af den kemiske industri 26 pct., i sukkerfabrikkerne 31 pct., oliemøller m. v. 33 pct., bryggerier 49 pct., papirfabrikker 50 pct., tekstilindustri 57 pct., maskinindustrien 59 pct., grafisk industri 62 pct. og fodtøjs- og beklædningsindustri 66 pct. Bl. a. på grund af de lave salgspriser for skibe i 1969 androg skibsværfternes lønudgift 78 pct. af værditilvæksten i 1969.

Der foreligger ikke umiddelbart oplysninger, der kan vise forholdet mellem de enkelte industriers investerede kapital og produktionen. For industrien som helhed skønnes den samlede bogførte kapital i 1969 at

*) Imødekommelse af disse ansøgninger afhænger af, om folketinget måtte vedtage den foreslåede for højelse af garantirammen.

være ca. det dobbelte af industriens værditilvækst i dette år.

Hele problematikken med hensyn til de enkelte industrigrenes kapitalbehov, herunder også set i relation til produktionsværdi og arbejdskraftforbrug, vil imidlertid blive gjort til genstand for nærmere undersøgelser i forbindelse med det perspektivanalysearbejde, der nu vil blive igangsat for den private sektor. I dette arbejde vil erhvervene blive inddraget.

Spørgsmål 8:

Det ønskes oplyst, hvor stor en eksport til Den sydafrikanske Republik, Portugisisk Vestafrika og Portugisisk Østafrika der i finansårene 1970-71 og 1971-72 er blevet garanteret i medfør af lov om Danmarks erhvervsfond. Vil der blive garanteret eksport i finansåret 1972-73, i bekræftende fald ca. hvor meget?

Svar:

For finansåret 1970-71 androg den garanterede eksport til:	Mio. kr.	I pct. af Danmarks samlede eksport.
Den sydafrikanske Republik	8,6	7,2
Portugisisk Vestafrika	7,6	22,8
Portugisisk Østafrika	0,5	4,0

For finansåret 1971-72 kan tilsvarende beløb først anføres efter finansårets udløb, idet den statistiske bearbejdelse af materialet først påbegyndes på dette tidspunkt. Imidlertid kan det oplyses, at eksportkreditrådet indtil dato har givet garantier inkl. tilsagn på

Den sydafrikanske Repu- Mio. kr.	
blik for	7,3
Portugisisk Vestafrika for	3,3
Portugisisk Østafrika for	0,1

Det er ikke muligt at udtale sig om, i hvilket omfang der vil blive garanteret eksport til de pågældende lande i finansåret 1972-73, idet det er ukendt, hvilke ansøgninger der vil indgå til eksportkreditrådet, og hvilke ansøgninger der vil kunne imødekommes efter de gældende retningslinjer for garantigivning på de pågældende lande. I denne forbindelse kan oplyses, at udenrigsøkonomiministeren har bedt udenrigsministeriets repræsentant i eksportkreditrådet om at modsætte sig, at der ydes eksportkreditgarantier for så vidt angår vareleverancer og arbejds- og tjenesteydelser bestemt for offentlige myndigheder i Den sydafrikanske Union og de portugisiske områder i Afrika, medmindre det fremgår af vedkommende leverances art, at denne ikke medvirker til at befæste myndighedernes stilling.

Skrivelse vedrørende beretning om den 56. internationale arbejdskonference i Genève 1971.

ARBEJDSMINISTERIET

København, den 22. december 1971.

Til folketinget.

I henhold til Den internationale Arbejdsorganisations statut, artikel 19, stk. 5 og 6, er medlemsstaterne forpligtet til sædvanligvis i løbet af et år fra afslutningen af en arbejdskonference at forelægge de på konferencen vedtagne konventioner og henstillinger for den eller de myndigheder, under hvis forretningsområde sagen henhører, med henblik på lovgivning eller andre foranstaltninger.

På den 56. internationale arbejdskonference, som blev afholdt i Genève i dagene fra den 2. til den 23. juni 1971, blev der vedtaget en konvention om beskyttelse af arbejderrepræsentanter i en virksomhed og om faciliteter, der skal ydes dem, en henstilling om samme emne, en konvention om beskyttelse mod faren for forgiftning ved anvendelse af benzen samt en henstilling om samme emne.

Ordlyden af konventionerne og henstillingerne tilligemed en redegørelse for forhandlingerne ved konferencen findes i vedlagte beretning, som er afgivet af den danske regeringsdelegation, og som samtidig hermed sendes til folketingets medlemmer.

Konventionen om arbejderrepræsentanter omfatter både fagforeningsrepræsentanter, dvs. repræsentanter, der udpeges eller vælges af fagforeninger eller af fagforeningsmedlemmer og valgte repræsentanter, dvs. repræsentanter, der er frit valgt af virksomhedens arbejdere i overensstemmelse med vedkommende lands lovgivning eller kollektive overenskomster, og hvis opgaver ikke omfatter områder, der i vedkommende land udelukkende varetages af fagforeningerne. Begge disse kategorier skal nyde effektiv beskyttelse mod skadelige foranstaltninger, herunder afskedigelse, som er begrundet i

deltagelse i fagforeningsvirksomhed eller i deres funktion som repræsentant for arbejderne, alt under forudsætning af, at repræsentanterne overholder gældende lovgivning eller overenskomstmæssige ordninger. Herudover skal den enkelte virksomhed give arbejderrepræsentanterne adgang til at varetage deres opgaver hurtigt og effektivt under hensyn til den pågældende virksomheds størrelse og særlige forhold; det forudsættes, at virksomhedens produktivitet ikke herved nedsættes.

Henstillingen, der knytter sig til konventionen, giver detaljerede bestemmelser med hensyn til de former for beskyttelse og faciliteter, der bør ydes arbejderrepræsentanterne.

Konventionen om beskyttelse mod faren for forgiftning ved anvendelse af benzen omfatter arbejdere, der er beskæftiget i virksomheder, hvor der i produktionen bruges den aromatiske kulbrintebenzen (C_6H_6) samt produkter, hvis benzenindhold overstiger 1 volumenprocent. Konventionen forudsætter, at uskadelige eller mindre skadelige erstatningsprodukter så vidt muligt anvendes i stedet for benzen eller benzenholdige produkter, og at brugen heraf i øvrigt forbydes ved visse arbejdsprocesser. Dette forbud skal mindst omfatte anvendelsen af benzen eller benzenholdige produkter som opløsnings- eller fortyndingsmidler, med mindre arbejdsprocessen foregår på tilstrækkelig betryggende vis.

Der er endvidere i konventionen givet forskellige regler vedrørende indretningen af arbejdslokaler, den højst tilladte benzenmængde i luften i lokalerne, om lægeundersøgelse af de pågældende arbejdere og om forbud mod beskæftigelse af unge arbejdere under 18 år samt gravide kvinder og ammende mødre ved arbejdsprocesser,

hvor de udsættes for påvirkning af benzen.

Henstillingen supplerer og udfylder de principper, som er fastsat i konventionen. Således anbefales det at reducere benzenindholdet i produkter, hvor det ikke overstiger 1 pct., såfremt det er nødvendigt for at beskytte arbejdernes sundhed.

Det vil nu gennem en detaljeret gennem-

gang af bestemmelserne i de to nævnte konventioner efter forhandling med de i betragtning kommende organisationer og myndigheder blive undersøgt, om Danmark gennem en ratificering kan påtage sig de forpligtelser, som konventionerne indeholder.

Henstillingerne vil blive udsendt til de implicerede organisationer og myndigheder.

Erling Dinesen.

F. Hartmann.